

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28'--- Cor.
Pe jumătate an 14'--- "
Pe 3 luni . . . 7'--- "
Pe o lună . . . 2'40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40'--- franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscriptele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

România — altceva

Nu mai pot de necaz șovinistii noștri când nu le îngăduim să caute apropieri și exemple în alte părți ca să-și justifice sau să-și scuze pretențiunea la heghemonia tiranică, la supremația brutală asupra popoarelor nemaghiare alcătuitoare ale statului ungar. Las' că orice comparație și orice pilduire nu poate să dovedească nimica în asemenea materie, căci dacă o călcare de dreptate ar scuza pe alta, atunci am putea ajunge să vedem raporturile dintre toate popoarele prefăcându-se într'un lanț neîntrerupt de violențări după dreptul pumnului, — ceea ce de loc nu le-ar conveni, de sigur, nici multora dintre micii tirani de astăzi; — dar heghemonii noștri n'au noroc, în adevăr, nici cu comparațiile, pur și simplu pentru că — stări ca acelea din Ungaria nu se mai află, la fel, nicăieri.

Cu deosebire se burzuluește presa șovinistă când îi dovedim, că încercările ei de a scoate ochii lumii cu preținsele exemplificări din România, sunt și zadarnice și ridicole... — Cum? România e *altceva*?! — se întreabă sufocându-se de indignare șovinistii de origine sau de adopțiune maghiară... — Ei bine da, România e altceva, e cu totul altceva, în toate privințele, și dacă noi o susținem aceasta, este pentru că acesta e adevărul adevărat și ușor de vădit pentru toată lumea.

Există, de pildă, în România, vr'o câteva zeci de mii maghiari, emigrați ca să caute acolo pâne și câștig. Ei rămân, cât timp le place, cetățeni maghiari, se bucură

de protecțiunea legățiunii și a consulatelor austro-ungare, își au școlalele, bisericile, societățile lor puse sub acele protecțiuni, etc. — Veniți acuma în Ungaria și căutați câți cetățeni ai regatului României se află aci, în scopul de a-și agonisi viața, într'o situație așadar analogă cu aceea a coloniilor maghiare de prin orașele României?... Am putea zice, că *nici unul*. — Câteva zeci de mii de o parte, *zero* de alta, — nu este drept a se spune așadar, din acest punct de vedere mai întâiu, că *altceva* e situația ungarilor în România, și altceva aceea a românilor în Ungaria.

Românii de aci sunt autohtoni, sunt în țara lor proprie; ei nu pot fi părtași de acelaș tratament cu *flotanții* din alte țări, și aceasta nici în bine, nici în rău. Nici în bine, adică, fiindcă ei nu pot invoca protecțiunea unui alt stat la nevoile și necazurile lor, — dar nici în rău, căci ei au dreptul să pretindă a fi considerați întru toate egali cu ceilalți cetățeni ai statului, ceea ce desigur că un *oaspe*, un trecător prin altă țară, n'ar avea dreptul să pretindă.

A! Sunt și în câteva sate dela granița Moldovei o mână de săcui quasi-autohtoni, adică așezați acolo tot pentru căutare de pâne, din vremuri ceva mai vechi... Toată lumea știe însă că nu e vorba acolo decât de niște mărunte colonii agricole, cari de altmintrelea nu au să se plângă și *nici nu se plâng* absolut de nimica. Toată viața lor, câtă o au, o duc din larg, nimica din câte reclamă pentru dânsii nu li-s'a refuzat și nu li-se refuză. Numai patrioții din Budapesta se tânguiesc în deșert în numele lor; —

dar mai la urmă nici ei nu știu anume ce ar mai putea să ceară pentru dânsii, — ci se pierd pur și simplu în recriminări vagi, fără nici un temei și fără nici un ecou...

Apoi mâna aceasta de coloni agricoli, fără nici o organizație și fără nici o pretenție politică, — să se aducă în paralelă cu un popor de milioane, statornicit aci și ținând piept de două mii de ani tuturor furtunilor ce s'au abătut, zadarnic, asupra lui... Nu este un lucru absurd acesta, nu se fac cu adevărat de răs șovinistii unguri cu asemenea comparații gogonețe?...

Sunt 2 milioane și 600 de mii de greci în Grecia; sunt 2 milioane și 800 de mii de sârbi în Sârbia; în Bulgaria, care aproape și-a desăvârșit unitatea-i națională, abia dacă vor fi 4 milioane de bulgari... Și toate acestea sunt regate neatârinate; — și mari puteri, Europa întreagă uneori, au intervenit pentru emanciparea, pentru libertatea acelor popoare. — Ei bine, noi românii din Ungaria suntem, chiar după statisticele măsluite ungurești, mai bine de 3 milioane, — în realitate desigur nu suntem departe de 4 milioane, — suntem deci mult mai mulți decât toți grecii din regatul Greciei, decât toți sârbii din regatul Sârbiei, suntem cam tot atâția cât toți bulgarii din cele două Bulgarii... Și suntem popor organizat și conștient de menirea lui, avem reprezentate toate clasele cari alcătuiesc o individualitate etnică din punctul de vedere social, — suntem organism viu și întreg, pregătit pentru o viață culturală de sine stătătoare și matur îndeajuns pentru a fi stăpân pe viața lui proprie și din punctul de vedere al organizației politice.

Puterea dorului

de Const. A. Giulescu

I.

Am cunoscut-o din copilărie pe Vali, fata morarului din Cerneți.

Era ceva mai răsărită decât mine cam pe la etatea de zece, doisprezece ani. Se purta tunsă bărbătește, fuma cu mine pe ascuns țigări din foi de dafin și fluera ca ștregarii, ce-și pierd vremea pe malul Dunărei.

Făcusem clasele primare împreună la o dăscăliță frumoasă și tânără, care ne ciocănea toată ziua cu degetarul în cap, și ne bătea cu nuiua la palmă.

Joia după prânz, ori Dumineca până-n zori, ne duceam pe malul Dunărei ori pe dealul viilor, unde hoinăream până seara târziu. Arareori se întâmpla să rămănem acasă, dar atunci ne petreceam vremea, împrejurul morei. Număram sacii, cari se descărcau în moară, dejugam boii dela care și luam pe furis făină din coșul morei, din care făceam mămăligă, ori turțiță coaptă-n spuză.

Dar, anii treceau, Vali creștea, făcându-se din ce în ce mai frumoasă, pe când eu terminând clasele primare, trebuia să plec la oraș să urmez liceul mai departe.

Tatăl său era de origină albanez, și se pripășise în țară de vreme îndelungată. Rămăsese văduv în elipa când Vali venise pe lume; dar nu se mai însurase, căci zicea el: „In a doua căsătorie

nu mai poate fi dragoste. Căci dragostea cu repetiții e mâncare încălzită“.

Și spunea mai departe: „Dacă m'a pedepsit Dumnezeu când am pierdut-o pe Julca, de ce să mă opun lui?“

Din astă pricină a trăit singur, îngrijindu-și de moară și de casă; iar pe fată a dat-o s'o crească bunica Erfilia, o bătrână cocârjeată de vreme și bună ca pânea lui Dumnezeu.

Cam așa stăteau lucrurile, când în toamna anului 18... am plecat la liceul din Severin, la depărtare de un cias și mai bine de Cerneți.

Ajuns aci, în sgomotul orașului, al sirenei vapoarelor, cari sosiau și plecau din port, în larma colegilor de școală, și trăind în frica profesorilor, am dat-o uitărei pe Vali.

Totuși, câte odată seara, când amurgul își stămpăra flăcările în largul Dunărei, ori dimineața în răsărit de soare, mă trezeam cu gândul dus la ea. Atunci m'apuca un dor de Cerneți, de căsuța noastră dintre plopi și de dealul viilor. Simțeam par'că mirosul mălaiului de curând măcinat, auzeam uruitul pietrilor măcinând din moară și vedeam aevca boii dejugați, cum stăteau cu boturile negre, întinse, rumegând dinaintea carelor.

Atunci, mă învingea dorul, și de cum scăpam dela liceu, luam drumul către Cerneți. Aveam un singur gând: s'o vad pe Vali. Și când eram afară din oraș, pe șoseaua împietrită, mă luam la întrecere cu vântul, care stârnea vârtejul de pulbere din drumul mare, ducându-le în goană nebună

printre aleele nesfârșite de salcâmi și sălcii pletoase.

De cum ajungeam în marginea satului, nu știu de ce simțeam, că mai tare îmi bate inima. Îmi scuturam atunci ghețele și pantalonii de praf, puneam chipiul pe o sprânceană, și o luam în fugă pe cărarea șerpuită ce duce la moară.

Când intram pe poartă, Vali îmi și alerga în cale. Eu o prindeam de mâinile amândouă și rămâneam așa tăcuți multă vreme, privindu-ne fără să clipim din ochi.

Cu cât ne vedeam mai rar, cu atât ne doream mai mult. Iar când o aveam lângă mine, îi spuneam așa de puține vorbe dragi.

Par'că era un făcut. Din tot discursul pe care mi-l pregăteam din vreme, nu-i mai puteam spune nici două cuvinte. Iar când ne despărțeam, îmi era așa de ciudă pe stângăcia mea, că-mi venea să plâng!

Oh și de câte ori nu mi s'a înșiruit pe obrazi lacrimile! Aceste flori primăvăratice, care răsar și cresc în grădina primilor fiori ai iubirei.

II.

Trecusem în clasa a șeasa. Eram băiat mare acum. Tata nu mai vorbea cu mine ca în anii trecuți. Căuta vorbe mai alese, și mă trimitea să țin de coarnele plugului; iar mama nu mă mai dojena ca mai înainte pentru fie-ce lucru de nimic.

Vali împlinise șaisprezece ani. Era bine legată. Avea ochi negri, frumoși; buze cărnoase, și un păr negru ca întunericul codrului.

Cu noi, cu un astfel de popor, se încumetă orice neisprăvit sgarie-hârtie de prin redacțiile evreo-maghiare să compare ridicola stropitură săcuiască dela granița apusană a Moldovei?... Sau pe pribegii maghiari fugiți de prea multul bine din patrie?... Sau chiar „poporul ales”, năpădit în nordul Moldovei de prin Galizia, ca mișuiala de paraziți de pe un corp pe care s'au înmulțit peste măsură sau pe care l-au supt până la sleire?...

Da, cu evreii din România ci-că iarăș ar fi o comparație potrivită!... Dar nici aceea populație nu e acolo decât tot *flotantă*. Aproape *toți* evreii sunt în sinea lor, și chiar în chip mărturisit, *sioniști*; — deci idealul lor nu este să rămână, ci să plece din țară. Acei cari se încetățenesc, se bucură și de drepturile politice, la fel cu orice locuitor băștinaș al țării, — și se știe că unii se folosesc de ele chiar *impotriva* intereselor patriei ce au adoptat numai cu gândul ascuns ca să poată unelti cu mai multă îndrăzneală și mai dela adăpost pentru marile scopuri și idealuri anticreștine. Acei cari se încetățenesc, au toată libertatea de a trăi din belșug și a se îmbogăți și ei — milionarii nu sunt rari — în așteptarea refaceții patriei evreiești autonome, în care scop pot să jertfească frumoase sume, agonisite din săul acelui pământ binecuvântat de Dumnezeu și blasfemat de dânșii cu mișlească nerecunoștință...

Dar noi, noi românii de prin aceste văi și plaiuri, aici ne avem Sionul nostru, fii drepti și credincioși suntem ai *acestei* patrii, pe care o susținem cu truda noastră, pe care am apărut-o și o vom mai apăra încă, cu sângele nostru. Da, — dar am susținut-o și o susținem, am apărut-o și o vom apăra, *pentru noi*, fiii ei, — iar nu pentru ca altora să le ușurăm încălecarea și oprimarea noastră. — În aceste înțelesuri toate, situația noastră aci e fără îndoială *altceva*, decât cea a câtorva crâmpeie de neamuri reslătite pe pământ străin.

Pământul

Nu cred că există în lumea întreagă un popor, care să se lege atât de mult de glia strămoșească, asemenea poporului român.

Chiar dacă nu-i a lui acea glie, și atunci se leagă de ea cu drag. Poate munca și sudorile strămoșilor, cari și-au chinuit viața în acelea brezde îl fac pe român să țină cu atâta sfințenie la hotarul satului propriu.

Românul își bate joc de toți aceia, cari se duc în lume pentru ași asigura existența vieții. Zice, că „le cântă cocoșul în car”, pe când al românului cocoș își recitează imnul de dimineață în tindă ori în șura de lângă casă.

Tocmai în iubirea mare ce-l leagă pe român de pământ zace baza patriotismului său neîntrecut. Căci în definitiv, patriotismul nu este altceva, decât alipirea cu trup cu suflet la pământul strămoșesc și apărarea lui fanatică.

Nu-i vorbă, faptul, că poporul nostru este exclusiv agricultor — contribuie mult la potențarea dragostei de pământ.

Pe teritoriul locuit de români însă o colosală parte a pământului formează *proprietate străină*. În deosebi prin Ardeal sunt foarte multe moșii aristocratice.

În toamna anului trecut am călătorit dela Reghinul-săsesc până la Murăș-Osorhei cu un medic ungar. Am dat în vorbă despre recoltă și alte chestiuni agronomice. Eu mi-am exprimat mirarea, că în *fiecare sat sunt câteva domenii nemeșesti*. Medicul ungar zise: „Tocmai feudalismul acesta ne susține pe noi pe unguri în Ardeal; ar trebui să fie de trei ori atâtea domenii aristocratice, pentru ca să putem ținea în frâu pe valahi. Așa, sunt siliți să tacă, să fie smeriți și supuși, căci altfel nu capătă pământ în parte și lucru dela Domn și sunt siliți să ia lumea în cap ori să moară de foame.

La alegeri încă numai faptul acesta ne salvează poziția. Dacă românii ar fi stăpâni

pe pământ, Ardealul e pierdut pentru noi pentru unguri”.

Așa a vorbit ungarul medic! Nu știa, că eu sunt român, poate nu devenea așa sincer.

M'au impresionat adânc aceste cuvinte, cari de fapt formează convingerea generală a ungarilor din Ardeal,

Ideia *feudalismului* stăpânește sufletele ungurești din Ardeal și astăzi neobservând demodarea, anochronismul acestor idei retrograde și omoritoare de progres.

Nu ne descurajază însă aceste convingeri dușmănoase. De-alungul Ardealului sunt o mulțime de domenii *de vânzare*.

Vieța aristocratică pretinde bani. „Lu-ceferii” teatrelor și a cabareurilor costă averi întregi. Contii și baronii fasonii imprăstie banii cu mâna largă și astfel sarcinile grozave îi silesc să-și ducă moșile în piață, să le facă de vânzare.

De aceste împrejurări ar trebui să ne folosim noi cu încordarea tuturor forțelor, de cari dispunem.

Pământ să fie, lozinca noastră! Dispunem de capitaluri frumoase, cari în continuu se măresc. Cresc capitalurile sociale ale băncilor, fondurile de rezervă, se sporesc totale depunerile, și fundațiunile culturale.

Chiar cu risicul să aducă procente minimale, băncile ar trebui să-și plaseze unele fonduri în *pământ*. Dar mai ales *consistările noastre* ar trebui să cumpere moșii pe întrecute. Cele două arhidieceze românești dispun de multe milioane, bani gata, depuși, cari aduc 3—4 proc. De ce nu ar plasa aceste capitaluri în pământ, care încă aduce cu siguranță 3—4 proc. Prin scoaterea din circulație a acestor capitaluri românești, băncile noastre nu ar suferi nici o scădere. Piața de bani e favorabilă și ori câte undulațiuni suferă, merge tot spre înlesnire. E belșug de bani în toate piețele europene. — Dar cum am amintit — capitalurile românești se tot sporesc și astfel în grabă ar fi restituite milioanele de depuneri ridicate și investite în pământ.

Mă gândesc cu inima tremurătoare de bucurie la influința binefăcătoare ce ar urma unei astfel de politici economice. Să

Nu mai venisem pe acasă de mai bine de cinci luni, căci sărbătorile Paștilor le petrecusem la Severin.

În ajunul Rusalilor, cum stam în ora de germană cu capul răzimat de mână, m'am trezit cu gândurile înșiruite pe drumul Cernețului. M'a prins atunci, un dor nebun de moară, și de ochi dragi. Ah, ochii ei negriți de dragi!

De cum a sunat clopotul de esire, am coborât pe malul Dunărei, am trecut pe la gazdă și în urmă am luat drumul către Cerneți.

Se ridicau nouri grei din spre Verciorova când am eșit din oraș. Un vânt cald începuse să bată îndoinind frunțile ploilor și pletele sălciiilor înșiruite de-alungul drumului. Lanurile de grâu și secară se plecau și se ridicau ca o mare de valuri. Pulberea se stărnise de pe drum în vârtej ametoitoare; iar frunze răvășite desprinse din ramuri, goneau pe deasupra lanurilor de porumb.

Tot mai tare sufla vântul, și tot mai grei, mai amenințatori se ridicau nourii.

Fulgere dese începuseră să brăzdeze cerul și tunetele nu mai conțeau. Eram pe la jumătatea drumului și nu știam ce să fac.

Am pornit atunci în goană spre Cerneți. Când am ajuns în marginea satului am dat fugă să mă adăpostesc sub un arin stufos, căci ploaia începuse să cadă în torente.

Care însă nu mi-a fost mirarea, când apropiindu-mă de tufiș, am găsit-o pe Vali ghemuită de spaimă lângă tulpina arinului.

Când m'a văzut mi-a întins brațele amândouă zicând:

— Bine că veniși altfel muriam aici de frică. Oh, că nu i-am putut spune atunci nici o vorbă. M'am mulțumit numai să-i strâng mâna, și să-i privesc mult, mult în ochii speriați.

Tocmai târziu, când am văzut picăturile de rouă în părul ei de pe frunte am întrebat-o:

— Dar bine „Vali” unde ai fost, de te-a apucat ploaia pe aici.

— Veniam tocmai din lunci. Avem oameni la cosit de fân, și am trecut pe la nămiș de le-am dus un uleiș de apă. Acum de curând am plecat spre casă, crezând că n'o să mă apuce ploaia până 'n sat.

Și cum se uita lung la mine mi-a zis:

— Ce mare și frumos te-ai făcut! Nu ne-am văzut de mult. De ce n'ai mai venit pe la noi? Nu ți-a fost dor de ai tăi, și de oamenii din sat? O, eu n'aș putea să nu vin pe acasă atâtea vreme! Aș plânge toată ziua!

— Ba mi-a fost dor de „Vali”, i-am răspuns. Dar ce era să fac? De toată lumea mi-a fost dor. Și dacă m'a învins azi puterea dorului, numai tu ești de vină, căci numai pentru tine am venit.

— Da? pentru mine? m'a întrebat ea nedumerită.

...Și am tăcut amândoi. Picăturile de apă loveau în frunzele arinului stropindu-ne fața. Tot mai tare bătea vântul și tot mai aproape răsbubuiu tunetele.

Peste șoseaua împietrită se întindea o pânză

de apă, și miros de pământ ud, de aer proaspăt și de ierburi crude, venia din spre lunca de răchiiți.

Ce frumoși erau ochii ei speriați, care cântă întrebători la cerul posomorit?

Din când în când se uita și la mine zâmbindu-mi trist, și parcă mă întreba dejenitoare: de ce tac și nu vorbesc?

Ah tăceam eu, dar în taina inimii mele câte cuvinte dragi nu-i spuncam! Câte ciripiri de dragoste nu-i țineam ascunse, acolo, într'un colț tănuț, ca pe o comoară neprețuită!

Dar, când fiecare ne mistuiam în tăcere firul unei iubiri netrăite, o lumină vieție ne luă ochii și un trăznet se descărcă pe vârful unui plop de peste drum.

Așa de puternică a fost lovitura, și atât de rău s'a speriat Vali, că m-am trezit cu ea cuprinzându-mă în brațe, ascunzându-și fața la pieptul meu. Cu gura îi atingeam părul negru, mătăsoș, și cum se lipise de mine, îi simțiam inima bătând, înfiorată de spaimă.

Când a ridicat capul, mi-a zâmbit cu blândete, eu supunere, pe când eu ne mai putându-mă stăpâni am început s'o sărut pe ochii frumoși, pe sprâncenele îmbinate și pe gura nesărutată încă.

Când a stat ploaia și soarele s'a ivit printre nouri, am pornit și noi spre casă. Picăturile de rouă luceau pe frunze și ierburi pe când vântul adormise printre ramuri, clătinaud frunzele negrite de ploaie.

fie poporul nostru sub influința materială a bisericilor noastre și a „Asociațiunii” și a „Fondului de teatru” bunăoară!

Las'că poporul român în deosebi în părțile Ardealului, unde nu prea este cunoscut sistemul de 1—2 copii, ca prin Bănat, sporește în mod considerabil și deci tot mai mult crește râvna de a cumpăra pământ. Deci parcelarea domeniilor cumpărate acum — până nu-i târziu — în timpul cel mai scurt se poate efectui.

Cercurile competente sunt rugate cu toată dragostea de neam, să se pună serios pe muncă în direcțiunea aceasta, fără amânare, până când băncile străine și îndeosebi banca de parcelare ce se înființează acum, nu și-a început activitatea păgubiatoare pentru noi.

Cea mai sănătoasă politică națională este cucerirea de pământ, eliberarea poporului nostru de sub jugul economic străin.

Odată, într'un sat românesc, având unele afaceri, întreb pe un jidan unde locuiește preotul român?

„De ce? mi-a răspuns el, — dacă vreți ceva domnule cu poporul, mai inte vi-l aduc eu aci decât popa. De mine ascultă poporul mai bine, căci dela mine trăește; eu îi dau în subarendă și în parte pământul grofesc din care trăiește! Popa n'are nici o influență asupra poporului”.

Așa mi-a vorbit jidanul, și în mare parte avea dreptate.

Să ne trudim să scoatem poporul de sub influența grofilor și a arendașilor, că preoții să aibă influența binefăcătoare asupra lui în toate manifestările vieții.

Atunci s'a sfârșit cu iobăgia, cu feudalismul, care e unica nădejde a oligarhilor asupritori.

Dr. Vasile Meșter.

Declarația lui Kristóffy. În numărul său de Duminecă „Budapesti Hirlap” atacă cu multă furie pe deputatul Iosif Kristóffy.

Ne-am despărțit în marginea satului la locul unde începe cărarea ce duce spre moară.

La fiecare pas întorceam capul și mă uitam în urmă. Cu cât ne depărtam mai mult unul de altul, cu atât simțeam că mă cuprinde jalea, pustiu. Iar când n-am mai văzut-o, am simțit un fier tăindu-mi răsufarea, și par'că simțeam, că mă sfârșesc cu fiecare clipă care mă depărta de ea.

III.

S'au împlinit acum în primăvară douăzeci de ani de atunci, din ziua cea, de când ne-a prins furtuna în marginea satului. În acest timp n'am mai văzut-o pe Vali.

Timpul și depărtarea ne-a înstrăinat unul de altul. Ne-a fărâmat iluziile, ne-a nimicit visurile dragi făurite în scurtul șir al anilor tineri, și ne-a despărțit inimile punând între ele o stavilă „uitarea”.

Eu am rătăcit de atunci ani de-a rândul gonind după fericire. Am căutat pretutindeni să aflu rostul unei vieți fără de rost, dar a fost în zadar. Pretutindeni am întâlnit desamăgire, desnădejde.

Vali s'a măritat de mult! E fericită poate, pe când eu am rămas acelaș pribeag, cu gândurile pribege.

În primăvara trecută mă găseam pe ramurile unei ape din munții Vrancei. Șuvoind venea spumos din munte trâmbițând în văi adunci o doină tristă, plângătoare.

Autorul articolului își exprimă durerea, că în zilele trecute când Kristóffy s'a prezentat pentru prima-ora în parlament, deputații l-au primit în tăcere și n'au demonstrat în contra lui. Orice om cu scaun la judecată va înțelege, că articolul acesta nu de aceea s'a scris în contra lui Kristóffy, pentru că el a fost cândva „darabant”, ci de aceea, pentru că Kristóffy a fost întâiul ministru unguresc, care a prezentat Camerei proiectul despre sufragiul universal.

Față de injuriile lui „B. H” Kristóffy publică în ziarele ungurești următoarea declarație senzațională:

„Un ziar de dimineața, care pentru convingerea mea politică de ani de zile mă persecută fără nici un motiv, în numărul său de Duminecă publică un articol din prilejul, când pentru prima-ora m'am prezentat în Cameră ca să-mi fac datoria de deputat. Cu atacul dur al articolului nu mă voi ocupa. Tocmai așa de rece mă lasă și tendința lui, prin care voiește să organizeze insulte personale în contra mea.

N'am nici un motiv ca să mă tem de cineva sau de ceva. Și când acum, în contra obiceiului meu totuș mă declar, o fac aceasta, ca odată pentru totdeauna prin stabilirea obiectivă a faptelor istorice să pun capăt anumitelor legende, cari până astăzi se colportează de adevărate. Aceasta nu o fac în interesul meu, ci în al cauzei, pe care o reprezint în parlament.

Întâia legendă e, cum afirmă și numitul ziar, că eu și fără conchemarea Camerei am voit să guvernerez și pe mai departe. Fapt e, că atunci când în iarna lui 1906 disolvarea Camerei era hotărâtă, însă fără ca să se fi asigurat convocarea ei în timpul legal, eu imediat am declarat la loc competent, că eu din cauza aceasta îmi dau demisia din cabinet. Fapt e, că tocmai acesta a fost motivul demisiei mele, pe care am anunțat-o și oficios, fapt e și aceea, că demisia mea a fost primită și la locul competent, ba chiar și ziua absolvărei mele era hotărâtă. Ziua aceasta era 10 Apr. Dar că absolvirea mea nu din cauza aceasta s'a întâmplat, aceea este a se atribui pactului ce-a urmat, care apoi a luat dela ordinea zilei despărțirea mea de către guvern.

De altfel acestea sunt fapte cunoscute, și pe timpul acela ele au fost pertractate și în publicitate.

A doua legendă e cazul lui Fabricius. Și acum ori cât aş regreta, că voi scoate din mâinile adversarilor mei politici o armă puternică, dar în interesul adevărului sunt silit să fac următoarea declarație:

Am ajuns în „gura satului” la o moară cu două pietre ridicată pe iazul „Haiducului”. Scăpata soarele în dosul unui munte când intram în moară. Iar când am simțit mirosul de mălai crud, m-am răzimat de un stâlp și am căzut pe gânduri.

Toată copilăria cu șirul anilor tineri mi-a revenit atunci în minte. Mă vedeam alergând cu Vali pe dealul viilor, dejugând boii la care, ori făcând mămăligă în dosul morii. M'am crezut o clipă hoinărind printre lanurile de grâu și secară, alergând către Cerneți, mânat de un singur gând, de un singur dor s'o văd pe Vali.

Apoi mi-a revenit în minte furtuna, arinul stufos, trăsnetul și îmbrățișerile nesfârșite.

Pe toate le-am văzut, pe toate le-am trăit în clipa aceea.

Iar când am eșit din moară și mi-am reluat firul gândurilor mi-am zis:

Viața noastră e o continuitate de sbuciumări sufletești; iar amintirile pe care le-am trăit cândva, sunt ca un mănunchi de flori uscate, care-și mai păstrează din parfumul lor de odinioară.

De cum le seromonim cenușa, ne trezim în grădina din care le-am cules. Acolo, le vedem în toată splendoarea lor, în toată măreția cu care ne-au fermecat odată.

Când a fost pusă la ordinea zilei disolvarea Camerei prin putere armată, imediat am declarat categoric la locul competent, că eu desaprobat planul acesta. Firește, că ceea ce nici atunci nu am aprobat, aceea nici azi nu pot aproba. Dar faptul ca atare, durere, nu l'am putut opri, de oare ce demisionarea mea, tocmai din cauza amintită, era deja primită și astfel din cauza aceasta nu mai dispuneam de nici un mijloc constituțional. Acesta este adevărul istoric. Referitor la atacurile personale din articolul numitului ziar, observ, că atât pentru acestea, cât și pentru atacurile din articolul scris cu prilejul alegerei mele dela Ciaba, de-o camdată am făcut insinuare criminală”.

*

Un'zlar vienez despre situația politică din Ungaria. Azi-mâne articolele de Duminecă a ziarelor vieneze cari se ocupă cu criza ungurească vor fi renumite. În numărul său de Duminecă „Neue Freie Presse” iarăși publică o convorbire avută cu un politician ungar despre posibilitatea unui compromis. Politicianul ungar a declarat următoarele:

„Câtă vreme opoziția declară, că scopul ei e numai să zădărnicească votarea reformelor militare, până atunci rezolvirea prin compromis a luptei actuale parlamentare e absolut imposibilă. Cât ce se abate dela acest punct de vedere și vine cu alte pretențiuni, compromisul devine de prisos, de oarece opoziția, afară de limba de comandă, unica pretențiune care nu poate fi rezolvită, în merit nu poate să pună alte pretențiuni, decât acelea, cari de altcum sunt luate și în programul guvernului și al majorității. De bună seama guvernul nu va împiedeca opoziția în acțiunea ei, dacă ea într'adevăr pune atâta pond pe rezolvirea programului comisiei de nouă și pe sufragiul universal. Guvernului i-ar conveni foarte mult, dacă în această acțiune a lui ar câștiga sprijinul opoziției și e foarte probabil, că din aceasta să se formeze o nouă situație. Guvernul însuși a declarat totdeauna, că rezolvirea chestiilor militare vor avea mare influență asupra viitoarei formări a împrejurărilor partidelor”.

Tot la locul acesta putem să amintim, că în numărul său de Duminecă ziarul „Zeit” iarăși recomandă, că guvernul să înceteze de-a înfrânge obstrucția tehnică prin rezistență pasivă, ci mai bine să facă un compromis. E foarte probabil, că acesta va fi sfârșitul consfătuirilor consiliului secret din Tatra.

*

Sanționarea privilegiului băncii austro-ungare. Din Viena se anunță, că ieri a apărut în „Monitorul oficial” sanționarea referitoare la prolongirea privilegiului băncii austro-ungare și totodată și sanționarea legilor referitoare la aceasta.

*

Un memorand. Ziarele „Az Ujság” și „Zeit” aduc din nou știrea, că contele T. Batthyány, I. Justh și Iosif Kristóffy au prezentat M. Sale împăratului un memorand referitor la rezolvirea crizei actuale parlamentare. Referitor la această știre, dela locurile cele mai competente s'a dat următoarea declarație:

— Știrea aceasta e o simplă manevră a guvernului, care pe astfel de căi voește să timbreze partidul justhist, că e „darabant”. Iar la noi numirea de darabant totdeauna este egală cu „trădător de patrie”. Kristóffy n'a pregătit nici un memorand și n'a prezentat M. Sale nici un fel de memorand. El stă departe de viața politică și așteaptă numai timpul, când, necondiționat, politica lui își va tăia drumul ei.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de gimnastică
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

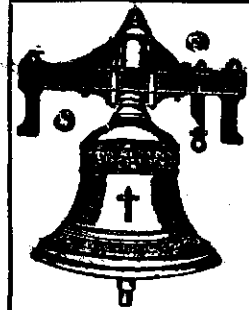
Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :

Fondat la 1840.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴



Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 percento la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se elatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, ese ută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.



25 (11)

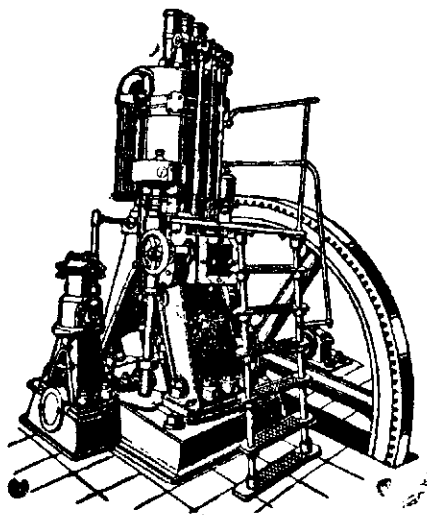
SCHUSTER HANS

hărăgar și instalator.

Szászváros, (Orăștie), Korház utca.

Primește spre efeptuire: instrumente de fabricare de spirt, cogneac, liher, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare magazin. Tot felul de instrumente și lucruri necesare la fabrici. — Vase de aramă roșie pentru hoteluri, birturi și case private. ∴

Primește montarea și repararea odăilor de scaldă, apeductelor și fântânelor artificiale, pe lângă prețuri moderate. — Comandele se execută prompt.



Execuție modernă, solidă, și reală de prima clasă, serviciu prompt și prețuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficianți. Premiat la expoziția din București 1906 cu Grand Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur. La expoziția regnicolară din Cincibiserici 1907 cu medalie de aur, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efeptuește: stabilimente de turbine, motoare și locomotive de ulei brut „Coroana“, mori mânate cu motor și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerințelor moderne; dietetică după sistemul lui

dr. Lahmann;

(băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena in regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic rheumatism, boale de stomach și de intestine, etc.

Cure de îngrășare și slăbire. Nu se primesc în stabiliment: boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrafică și telefon:

Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. MARIUS STURZA.

Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,
 pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții
 (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,
 contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră), Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 (foc	"	119,830.992.—
(viață	"	11,020.266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317.—

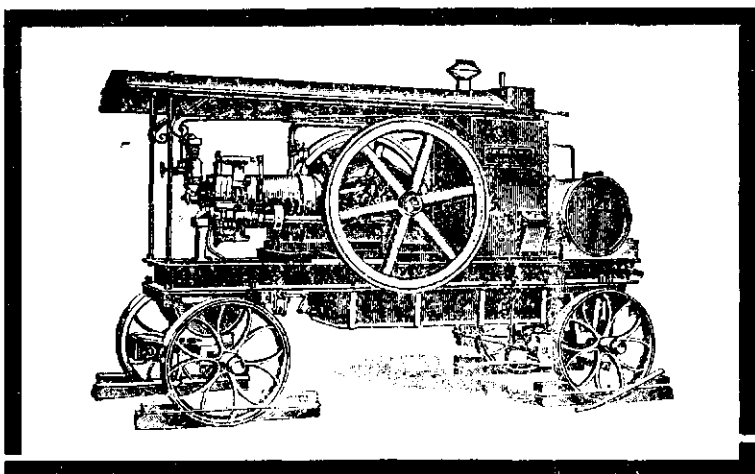
Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

EUGEN NICOLA

fabrică de mașini agricole.

(Blaj) **Balázsfalva.**



Aduce la cunoștința mult onoratului public românească, că și-a reînnoit și mărit fabrica și depositul de mașini.

Fabrica e aranjată cu cele mai moderne mașini și e în stare a executa orice comande, atât mici cât și mari.

Are în depozit tot soiul de mașini agricole și motoare.

Primește și execută instalații pentru mori.

Execută orice comande pe lângă cea mai mare garanță și prețuri moderate, cu condițiuni de plată favorabile în rate.

Deslușiri și informațiuni se dau la cerere gratuit. — Catalog ilustrat se trimite gratuit.

!! Să spriginim pe români !!

Publicațiune!

Prețuri fine! — Serviciu prompt!

Avem onoare a aduce la cunoștința Onor. public, că am deschis pe strada *Forray* în palatul contelui *Hunyady* prăvălie de

manufactură,

modă și

pânză.

Avem magazin bogat, și cu gust, stofe de lână și mătase, batist și zefir, creton, stofe petru căptușeală, șeală, panglici etc.

Rugăm binevoitorul sprijin.

Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

Mare asortiment în cărpe.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în servițiul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice. :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.